

Túlélők és kukorica-dalok

A 2017-ES HAZAI ATTILA-DÍJ KITÜNTETETTJÉVEL, TÓTH KINGA KÖLTŐVEL
BENCSIK ORSOLYA BESZÉLGET

– Szeretettel köszöntök mindenkit! Lehet, hogy a beszélgetés folyamán kicsit el fogunk térni a tanácskozás általános menetétől és tárgyától, Hazaitól, de azért, hogy csatlakozzunk a korábbiakhoz, rögtön azzal kezdenénk, hogy Tóth Kinga 2017-ben Hazai Attila-díjat kapott, és ezert is, többek között, ül itt közöttünk. 2016-ban Bartók Imre kapta meg ugyanezt a díjat. A díj odaítéléséről szóló hivatalos szabályzatból nem fogok felolvasni, de röviden arról van szó, hogy olyan fiatal szerző kapja meg minden évben ezt a díjat, aki kísérletező, vagy valamilyen szempontból újítást hoz a kortárs magyar irodalomba. Nagyon szép laudációt írt Bartók Imre Tóth Kingáról, melyből szintén nem fogok most részleteket fölolvasni, de annyit azért szeretnék belőle szabadon felidézni, kiemelni, hogy nyilvánvalóan egy ilyen díjnál nem az a fontos, hogy Hazai-stílusban írjon vagy Hazai-hangon szóljon a szerző. Tóth Kinga sem Hazai módjára ír, Hazai Attilát követve alkot. Ugyanakkor számára is fontos, hogy módszeresen létrehoz egy nagyon radikális, nagyon saját nyelvet, aminek nincsen tradíciója, illetve elmondható róla, hogy a hagyomány ajánlataival szembemegy.

Az első kérdés ezzel kapcsolatos lesz. Azt hozzá kell tenni, hogy annyiban csatlakozol Hazai Attila művészetéhez, hogy te is bizonyos értelemben intermediális művésznek vagy mondható. Hogyan alakult ki, hogy ösztönművészeti projektben gondolkodsz, mint Hazai, és egyáltalán, te mennyire tudod ehhez a művészethez csatolni a magad munkásságát?

– Hát először is szeretettel köszöntök mindenkit, meg hát akkor itt is – mivel sokan vannak jelen a kuratóriumból – elmondanám, hogy nagyon szépen köszönöm, hogy tavaly én kaphattam meg ezt a díjat. Hogy hogyan alakult? Én mindig ezt csináltam, és eleinte ez volt a baj. Tehát olyan 19-20 éves koromban próbálkoztam először magazinokba küldözgetni az anyagaimat, és már akkor is voltak illusztrációim meg grafikus megoldások is, és egy helyen sem fogadták el eleinte együtt a kettőt. Hanem azt a tanácsot kaptam, hogy jó lenne inkább csak a szövegekre vagy inkább csak a grafikus megoldásokra koncentrálni. Én meg nem tudtam olyat csinálni. Megpróbáltam, tényleg próbáltam, de igazából annyira nem is akartam, ez is igaz...

– Szeretnék itt vezekelni, mert amikor a Symposium szerkesztője voltam, akkor nekünk is küldtél a műveidből, illusztrációt és szöveget együtt. Akkor azért nem közöltük őket, mert a Sympo mindig tematikus számban gondolkodott, és abba nem fért bele, hogy te már eleve vizuálisan interpretáld a magad szövegét.

– Én ezt teljesen megértem, és nem is tartom hibának. Viszont én meg nem tudom, hogy hogyan tud(na) máshogy működni az én nyelvem. A későbbiekben voltak olyan publikációk, ahol sikerült az írásokat a vizuális megoldásokkal együtt elfogadtatni, de igyekeztem, hogy ezek a lábak – mert hogy én ezt egy testnek, egy organizmusnak látom, amióta csak elkezdtem ezzel foglalkozni, aminek van hangja, van grafikus kontúrja, és van egy szövegi megoldása, és mellé jön az, amit az én testemen keresztül vagy a testemmel még hozzá tudok tenni mondjuk egy performance-ban – tehát hogy ezek a lábak külön-külön is megállják a helyüket,

hogy mindenhol tudjak támadni. Szerintem itt találkozunk Hazai Attilával egyébként. De én úgy érzem igazinak vagy egységesnek, hogyha ezek együtt tudnak megszólalni.

– Ehhez kapcsolódóan jegyezném meg, hogy magyar nyelven három könyved jelent meg eddig: a Zsúr volt az első, utána az All machine és a Holdvilágképűek 2017-ben. Ez utóbbira meg is kaptad a Hazai-díjat, illetve a Margó-díjnak egy különdíját, mely Budapest város díja. Tehát ezek sikeres könyvek voltak, emellett azonban németül, angolul is jelentek meg könyveid, amiket ráadásul te magad fordítasz. Külön érdekes kérdés vagy probléma, hogy a nyelvek közöttiségben hogyan tudsz egyáltalán működni, hogy tulajdonképpen folyamatos változásokban, elmozdulásokban léteznek ezek a szövegek. Egyrészt három nyelven keresztül valósulnak meg műveid különböző formációkban, másrészt ehhez járul még a vizuális megfogalmazás és a performance, illetve a hangköltészet. A műnek ezek a kiterjesztései – gondolok itt a hangköltészeti projektjeidre – mindig megismételhetetlenek. Mit tudsz azzal kezdeni, amikor fizikai testként, könyvként is megjelennek ezek a művek, mennyire érzed azt, hogy az organizmus, amiről az előbb beszéltünk, sérül vagy lecsupaszodik bizonyos értelemben, hiszen akkor tényleg csak a szövegeket olvassuk, és a képeidet látjuk hozzá. Nem gondoltál arra, hogy például még mellé egy CD-t is ki lehetne adni?

– Dehogynem. Igazából ki lettek adva a CD-k, csak nem itthon.

– Meg nem ehhez a könyvhöz.

– A legújabb kötet hanganyagát egy kis kiadó adta ki Augsburgban. Az All machine-nek ugyanez a kis kiadó adta ki a hanganyagát, a Zsúr hangzó változatát pedig egy francia, szintén kis kiadó jelentette meg. Az szuper lenne, ha egyszer majd egyben az egész meg tudna valósulni. Egyelőre ezek a megoldások voltak, és én ezeknek is nagyon örültem. Nagyon örömteli, hogy egyáltalán vállalták kiadók a publikálást, és hogy elég jó fogadtatása volt a kiadványoknak. Online is elérhetőek voltak, és ott például, azt hiszem, a Zsúr volt a legsikeresebb, valami tizenhatezer letöltéssel, aminek nagyon örültem, mert ilyen rétegzenevel kapcsolatban ez egy nagyon nagy eredmény. Én itt, a Zsúr esetében magyar nyelven mondom szövegeket, alatta pedig folyik egy nagyon durva zaj. Mindez, ahogyan említettem, elég jó befogadói számokat hozott ennek dacára vagy pont ezért, nem tudom.

– Ehhez kapcsolódóan két dolgot szeretnék mondani. Nagyon fontos a te művészetekben az erős avantgárd érintettség, illetve hogy abból a hagyományból indulsz ki. Bár az All machine esetében adekvát, hogy rögtön a futurizmust hozzuk például, de én azon gondolkodtam – s ebben nyilván szerepet játszik, hogy én vajdasági vagyok, és alapvetően a vajdasági irodalmon szocializálódtam –, hogy nekem veled kapcsolatban Ladik Katalin jut elsőként az eszembe, éppen a performance, illetve a hangköltészet miatt is. de míg Ladik Katalinnál a rítusok meg a mítoszok azok, amik a performance-nak, a hangköltészetének, illetve verseinek az alapját képezik, nálad ez inkább a gépiség, az instrumentális, a technikai közeg. A Holdvilágképűekben ez aztán teljesen más irányokba mutat, miközben a mondókáknál a rítus vagy a ráolvasásszerű zene megint csak csatlakozhat Ladik kezdeményezéseihez. Te mit gondolsz erről, mennyire figyelted, mennyire építettél vagy mennyire találtál párhuzamokat más hangköltőkkel, miközben ezekkel foglalkozol? Mindez azért is érdekes esetekben, mert nagyon sokat mozogsz nemzetközi platformon is, és ennek kapcsán Ladik Kata is arról szokott beszélni, hogy sokkal befogadóbb a hangköltészeti megnyilvánulásokkal kapcsolatban. Mert azért nemcsak arról van szó, hogy a verseidet mondod, hanem különböző sikolyokat, nyögéseket, tehát olyan nyelven túli hangokat

használsz, amelyek mindenki számára értelmezhetőbbek. Ebben a szférában a nyelvi átjárhatóság kérdésével, gondolom, nem foglalkoznak túlon túl.

– Nagyon szépen köszönöm, nagyon megtisztelő számomra, ha bármennyire hasonlíthatok Ladik Katalinhoz. Volt szerencsém Budapesten látni mostani performance-ait, hát elképesztő, tényleg csak szuperlatívuszokban lehet róla beszélni. És rajta kívül is vannak még, hölgyek is, férfiak is. Például a hangköltészettel foglalkozó és a tudományos életben is jelenlévő Tomomi Adachi, aki egy mindent magára szerelő és őrült hangokat kiadó japán ember. A másik egy olyan holland tudós, Jaap Blonk, aki programozóból vált hangköltővé, és kimondottan az arc és a száj mozgásaival, tehát nyaktól felfelé lévő izmait használva hoz létre művészeti élményt. És van még egy cseh költő, aki számomra igen fontos alak. Ő Peter Vasa, aki bevezette a fizikai költészet fogalmát, és az érdekli, hogy hogyan lehet a hangköltészetet még fizikai mozgásokkal is tágtítani. Rendkívüli performance-okat lehet látni, nagyon híres a londoni European Camerade program. Ebben én is részt vehettem már. Ezt is egy nagyon izgalmas performer, Steve J. Fowler rendezzi, és idén például nagyon örültem, mert rajtam kívül még egy magyar, Fenyvesi Orsi is részt fog venni az áprilisi eseményen. Én ott, ahol a klasszikus költészeti előadáson át a performatívig mindent lehet hallani, ahol medvejelmezben is történnek dolgok, és van, aki színházi produkciót ad elő, van aki harsh noise-t mutat be, inkább a hangköltészeti vonalat viszem, ahogyan tavaly is, mikor egy angol harsh noiserrel léptem fel. Ott tényleg minden szegmenst lehet látni. A másik nagyon jó dolog, hogy 5 perced van, és onnantól le kell menned a színpadról, vagy levisznek. Szerintem izgalmas, hogy ebben az időkeretben egy dolgot vagy mondanivalót hogyan tudsz legjobban átadni.

– *Igazából arra gondoltam, hogy a Holdvilágképűekről, a legújabb kötetről beszéljünk. De azért hogyha erről a hangköltészeti projektről is szót ejtünk, hozzátenném azt, hogy az All Machine-nak egy nagyon fontos, visszatérő motívuma a test és a belőle készülő hangszer. Fantasztikus a kötet koncepciójában, ahogyan egy sajátos világot teremt, a létezés mechanizmusát mutatja meg az állatoktól az emberi létezés jelenségéig. És persze mindvégig ott vannak a gépek is, és az, ahogyan mindezek a formációk egymással összhangra lépnek, s ettől az egész úgy szólal meg, mint egy orgona, tehát tulajdonképpen ilyen többszólamú sípként szól a végén az egész szöveg. Tényleg egy ilyen zenei gépezetet hozol létre a nyelven, illetve a világnak a belakásán, föltárulásán keresztül.*

Elmondod azt, hogy mindegyik könyved külön projektként kezeled, én mégis ún. mezei olvasóként tudtam különböző összefüggéseket találni például abban, ahogyan a betegséghez gépként, implantátumként, protézisként közelítesz, vagy ahogy eljutsz a popkulturális utalásokig. Miközben identitásmodelleket építesz fel például az X-menre való utaláson vagy a cirkuszi kígyóember, kígyónő alakjain keresztül, Frida Kahlo művészeti projektumának vagy életvitelének megidézésével, tehát ahogy identitásmodelleket keresel, és ezek mellett pedig a nyelven keresztül próbálsz megfogni a betegség módosulásait vagy a betegállapot különféle végmódjait. Szeretném ezzel kapcsolatban megkérdezni, hogy amikor ezzel a témával foglalkoztál – bár tudjuk azt, hogy az autoimmun betegségekkel való tapasztalataid miatt van személyes érintettséged is, amiről nem fontos beszélni, csak hogyha gondolod – hatással volt-e rád az az erős hagyomány, mely a betegségről való beszéd (és olyan jelentős művek, mint Karinthy Frigyes Utazás a koponyám körül című regénye vagy legújabban Esterházy Péter elvonás- és halálprózává íródó Hasnyálmirigynaplója) révén jelen van a magyar irodalomban? Miközben te a saját élményed radikálisan más betegség-nyelven próbálsz szubverzíven megfogalmazni, főleg egy nyelvet

próbalász létrehozni, egy olyan nyelvet, ami ugyanúgy működik, mint a betegség: idegen, hatalmi mechanizmusokkal jelentkezik, és az identitást válságokba helyezi. Na, akkor egy kicsit erről beszélhetnél.

– De ezt olyan jól elmondtad. A megfigyeléseim legtöbb része onnan származik, amit mondtál, tehát ott volt a legtöbb felmérésem. Valahogy úgy tudnám ezt összefoglalni, ahogyan a szuperjó francia rajzfilmsorozatban, az *Egyszer volt, hol nem volt az életben* történik. Na, én azt próbáltam elképzelni, hogyha én benyelnék egy ilyen kis úrhajót, amiben ott voltak Peti és talán Kati, meg a szakállas bácsi, aki mindent elmagyarázott, meg az összes vörösvérsejt, hogy akkor, ha őket leküldöm (zenében meg is csináltam ugyanezt, amikor lenyeltem szenzorokat), mit fognak ott találni, mivel találkoznak, azok a dolgok ott hogyan viselkednek, és milyen funkcióval bírnak. Itt jöttek be a gépek, de nem csak azok a gépek, amivel az emberi test kívülről találkozik, bár ez is nagyon érdekes egyébként. Éppen a héten volt egy beszélgetésem egy dramaturggal a könyv kapcsán, és kénytelenek voltunk megállapítani, hogy ebben a könyvben van egy nagyon erős szexuális szál, amit én nem is szándékoztam, de tényleg ott van. Egy olyan intim kapcsolat van kívülről is a gép és az ember között, ami talán két ember között meg sem valósulhat ennyire belterjesen (bensőségesen?) – nem tudom jobban mondani –, tehát hogy akár a lenyeléssel, akár a különböző tükrözésekkel, akár az implantátumokkal, szerváthelyezésekkel, például pont a *Robotzsaruban*. És ez érdekelt, hogy van-e valóban ilyen, hogy élő és élettelen. Mert hogy én ezt a mai napig nem tudom elkülöníteni jól, mert mostanában talán nem is lehet, mióta a mesterséges intelligencia túlnő rajtunk, előbbé válik, és jobban funkcionál nálunk, és már szeszélyeskedik is, mint ahogyan egy tanulmányban olvastam, mely egy olyan programról szólt, amit próbálnak leállítani, mert önálló akciókra képes. Igen, a nyelvénél pedig azt próbáltam megmutatni, hogy ez az állapot, amit amúgy nem gondolok betegségnek, hanem inkább egy más állapotnak, egy különböző állapotnak, hogyan beszél. A könyv inkább a változás vagy a mutálódás felé futna, arra, hogy a gépekkel való külső-belső, bármilyen találkozásunkon keresztül merrefelé mutálódunk. Ez valójában a túlélő könyve, a mutánsok könyve, annak a szektának a könyve, akik a jövőt fogják igazából benépesíteni vagy megalkotni, gépi segítséggel, tehát ez az ő történetük. Személyes kapcsolatom is van, valóban, rengeteget dolgoztam korábban a Ritka és Veleszületett Betegek Szövetségével vagy az Immunhiányosok Szövetségével is. Ők is arról beszélnek, hogy ez egy ember utáni, ember melletti párhuzamos mutálódó létforma, aminek kell egy nyelv, és meg kell szerkeszteni a nyelvét, mert ez a létforma párhuzamosan együtt mozog a „normális”, a gép nélküli embereknek a létformájával, együtt kell élniük, együtt szocializálódnak, interakciókba kell lépniük tehát egymással. Na de ha nekik olyan tapasztalásaik vannak, amit az a nyelv, amivel normális állapotban vagy a hétköznapiakban dolgozunk, nem tud megragadni, hogyan lehet ezt a két szegmenst minél kevésbé elkülöníteni egymástól, és a köztük lévő kommunikációt megteremteni valahogy?

– *Visszatérnék még arra, amit az előbb mondtál, hogy ez mennyire erős erotikával átitatott könyv. Nemcsak a test, a gép és az ember közötti egymásra gerjedés (a gerjedés jó szó, mert minden kötetedben önmagára gerjed vagy tovább gerjeszti magát a nyelv, a szöveg és a versek) erotikájáról van szó, hanem más értelemben, a különböző identitásváltások eseteiről. Többször elhangzik például a betegség, illetve annak a leírásai kapcsán, hogy a lírai én nem felnőtt identitással rendelkezik, hanem gyermekivel, babatápszereken, babagyógyszereken él stb. Vagy van egy durva jelenet, amikor a nőt bántani akarják, és elhangzik az a mondat, hogy „beteg vagyok,*

nem tudok szopni”. Szerintem nagyon sokat játszik a szöveg avval, hogy ebben az egészben hol van a nőiség, hol van a női szexualitás helye.

Amikor azokat az általad emlegetett jövőképes embereket tekintjük, akik így megváltoznak, olyan fontos identitásmodelleket sorolhatunk, mint például az X-ment, vagy a Robotzsarut, aki/ami véleményem szerint a szövegnek vagy a teljes kötetednek kicsinyített tükréként is értelmezhető. Itt, gondolom, megemlíthető, hogy az előző, All machine című kötethez képest most sokkal több popkulturális utalást használ, sokkal inkább egy általános popkult műveltség köréből vagy ismertebb kategóriák közül választod a modelleidet, a példákat.

– Igen. Ennél a beszélőnél, illetve ennél a beszélőnél sem voltam egyébként jó fej, merthogy próbáltam a korát is meg a nemét is eltüntetni, mivel ő maga már egy mutáns lény, s így bármikor képes a jelent megkreálni. A felidézett jelenetben a kora változó, a neme is változó, de igen, azért én is azt mondom, hogy valószínű, hogy női beszélőt hallunk.

– Mindez talán azzal is összefügg, hogy, amint a kötetben elhangzik, a betegségben mindig most van. Te pedig ezt a jelenvalóságot jeleníted, bővíted ki avval, amikor arról beszélsz, hogy „mindegyik jelenetben fekszem”, ez nem film, hiszen a jelenidejűség állítása mellett mintha a fikciót is leigázná a lírai én. Ehhez kapcsolódik az is, hogy a jelenetek jelenvalóságában, az örökkévalóságában, időtlenségében, most létében összezsúszik, jól csúszik össze a testnek, a gépnek, illetve a nemtelenségnek a tapasztalata.

– Igen, meg talán az a másik világ is, ahova egyébként ez a mutáns létforma-csoport marhára szeretne csatlakozni. Tehát itt jön azért be a humánus ügy, hogy nem szabad eltagadni ezt sem, hogy itt van egy szándék a csatlakozásra meg egy szándék a dominancia kapcsán a visszadominálásra. Azért vannak kevésbé szimpatikus tulajdonságai is ennek a csoportnak a beolvadás mellett, mert megfigyelhetők bizonyos bosszúálló vagy trauma-túlélés stratégiák is. Volt, ami tervezett volt részemről, és aztán, hogy most többször is vissza kellett olvasni a könyvet, rádöbbentem, hogy mennyire látszódnak dolgok, amiket én nem feltétlenül gondoltam.

– Az előbb beszéltél arról, hogy fölvetted a kapcsolatot különböző, az immunbetegségekkel, -betegekkel foglalkozó intézményekkel, s talán emiatt sem tudjuk ezt a könyvet úgy olvasni, hogy ne érzékeljünk társadalmi szerepvállalást. Mennyire tartod fontosnak, hogy ilyen kérdésekben megnyilatkozzál, mennyire gondold azt, hogy a műved eljut a közönségéhez, hogy hasznos, vagy hogy tényleg sikerül közelebb hozni a betegség tapasztalatát olyanokhoz, akiknek fogalmuk nincsen arról, hogy mi történhet egy ilyen emberben.

– Nagyon fontos számomra mindez. Hát képzeljük csak el azt, hogy a tízmillió magyarból 600.000 embert érintenek ritka és veleszületett immunjellegű betegségek. Ez majdnem 10%-a a lakosságunknak. Ezek az emberek rejtőzködő életmódot folytatnak, legtöbbször próbálnak beilleszkedni hétköznapi munkahelyzetekbe, nem kapnak nyolcórás munkát, mert előbb-utóbb kiderül, hogy a szervezetük nem bírja, nagyon sokszor nem kapnak társadalombiztosítási támogatást, mivel a legtöbbszörüknek a kórképét fel sem tudják állítani, hiszen a ritka betegségek között van több száz fajta. Bizonyos eredményeket lehet ugyan látni, ebből következtetni lehet, de amíg nincsen meghatározott orvosi kórkép, addig semmiféle TB-támogatásra nem jogosultak. Magyarán most mondjam úgy, hogy azoknak a domináns társadalmi szabályoknak kell egy teljesen más jelenben vagy mostban élve megfelelniük, amikre alkatuknál fogva nem képesek, és nem is kellene, hogy képesek legyenek. Sok más ügy is van

nyilván, de nekem ez az ügy a szívügyem, ez az, amiről úgy érzem, minél több fórumon nekem kell beszélni. Fontosnak tartom azért is megszólalni, mert a külföldi kutatásokra sincsen elég forrás, nemhogy a magyar kutatásokra, márpedig ezen nagyon gyorsan múlnak életek. Ha nem kapja meg a megfelelő gamma-globulin injekciót, akinek egyáltalán járnak ilyen injekciók, akkor egy darab injekció eldöntheti az életét. Erről nem olyan nagyon hallani, mert a rejtőzködő életmód miatt ezek az emberek nehezen bújnak elő, ezek a szervezetek nehezen tudják magukat képviselni, úgyhogy én ezt baromi fontosnak tartom. De például a *Zsúrnál* a gyerekjogok miatt álltam ki, annak a könyvnek nagyon egyértelműen a gyermekvédelem volt a fő témája. Az *All Machine* szociális koncepcióval rendelkezik, pl. a zajzenészek sorsával kapcsolatban: őket sem szabad elfelejteni, ők is kevesen vannak, és külön nyelvük van, őmelléjük is oda kell tehát állni egy kötettel. Ez nagyon erősen benne van a könyvekben, és szerintem a következő könyvnél is ezt fogom csinálni. Jó, most ezt egy kicsit „el-morbid-vicceltem”, de hátha ez így jó Hazai Attilához is, akiről azt hallottam, hogy ilyen erőteljes humorérzéke volt. Lehet, hogy a következő kötetben a kukoricafosztókhoz fogok szólni, hogy legyenek újra fónók, vagy nem tudom.

– *Ehhez kapcsolódva, kérlek, meséj a nagymúltú (korábban például Nemes Nagy Ágnes, Gergely Ágnes, Spiró György által is elnyert) iowai nemzetközi íróprogram magyarországi résztvevőjeként nyert tapasztalataidról. Valahol olvastam ezzel kapcsolatban egy beszámolódat, melyben arról beszéltél, hogy kimentél Amerikába, és hatalmas nagy kukoricaföldek és a traktor fogadtak. Tudom, hogy vidéki származású vagy, és hogy neked ez nem volt újdonság, mégis ettől kezdve írod ún. kukorica-dalaidat, ugye?*

– Igen. Hát ez nagyon vicces volt. Én egy háromszáz fős faluból jövök, ahol aratunk, meg mit tudom én, fattyazunk, meg ilyenek, és akkor elmegy az ember Amerikába, hogy na, most jönnek a felhőkarcolók és...

– *Azért volt ilyen élményed?*

– Volt, volt, mert New Yorkba is vittek minket, mint egy karavánt. Voltunk Chicagóban, meg voltunk Pittsburghben, Seattle-ben, Washingtonban, úgyhogy nem panaszkodom semmit. Az első élmény mégis az, hogy leszáll a repülő, és végeláthatatlan kukoricamezők tárulnak elé. És azt mondtam, hogy ne...! Utána az első héten volt traktoros kirándulás, ami arról szólt, hogy felültettek minket, az írókat a traktorra, és ott kellett fotózkodni. Aztán voltunk szénás szekéren is fotózkodni, szép ruhában kellett pózolni, ezek voltak a nyilvános programok. Hát jó, igen, ez sokkoló volt. Viszont ez beindította a fejemet, és elkezdtem azon gondolkodni, hogy na jó, évek óta mindent csinállok, csak hogy ne kelljen itthon lenni, viszont folyamatosan találkozom az otthonnal, és akkor hogyan vagyok nemcsak idegenben, hanem otthon is elidegenedett, még azokkal a motívumokkal is, amik egyébként pont az otthonosságot kellene, hogy hozzák. Erről kezdtem el ezeket a kukorica-dalokat írni. Nem tudom, hogy ez lesz-e a könyvnek a címe, de most már elég jól haladok, és egyébként elmondhatom, hogy jönnek be a rítusok, a kis regék, az ismétlések, úgyhogy sokat gondoltam Ladik Katalinra.

– *Ha már nemzetközi kapcsolatokról, nemzetközi rálátásról, a sok utazásról beszélünk, megkérdezem, hogy hogyan ítéled meg a kortárs magyar irodalom külföldi fogadtatását? Hazai Attila, például, mennyire lenne menő, mennyire lenne progresszív, ha olvasnák, ha tudnák olvasni külföldön?*

- Mostanában éppen erről a témáról írt a *Magyar Narancsban* – igen kedvezőtlen képet festve – Krusovszky Dénes, és erre nekem muszáj volt egy kicsit odaszólnom neki, hogy „Dénes, tuti?” Én ugyanis pont azt látom, hogy nagyon szeretik a magyar irodalmat külföldön. Németországban még mindig igen jó helyen állunk. El szeretném mondani, hogy március 10-én például Berlinben a Volksbühnén telt házzal lesz annak a Kalász Orsolyának irodalmi estje, aki lefordította József Attila válogatott műveit egy német költő segítségével. Most, úgy tűnik, egy József Attila-kultusz épül tehát, hiszen kritikák jelennek róla. Borbély Szilárd kötetéről is jönnek a kritikák. Az első ember, akivel Iowában találkoztam, azzal fogadott, hogy tudok-e Borbély Szilárdról, mert most olvassák, angolul, franciául is. Én tehát jobbnak látom a helyzetet, mint Dénes. Ott a Solitude Akadémia ösztöndíja, melyről biztosan hallottak már. Ennek keretein belül szintén kiadják, nívós, díjazott fordításokban, magyar szerzők könyveit németül.

- *Szabó Magda fordítója részesült legutóbb elismerésben.*

- Igen, igen. Szerintem nagyon jól állunk külföldön, és nagyon nyitottak a magyar költészetre is. Pláne nagyon jó helyzetben vannak az olyan alkotók, akik összművészeti tevékenységgel foglalkoznak. Ismétlem, azt látom, hogy pozitív és jó dolgok történnek velünk kapcsolatban.

- *Ez olyan biztató mondat, hogy kinevezhetjük végszónak. Köszönöm a beszélgetést!*

A beszélgetést lejegyezte: MACHAN ESZTER

